

Kiállítási megnyitó beszéd

(Elhangzott 1955. július 3-án, Apáti Abkarovics Béla festőművésznek — Czóbel Béla unokaöccsének — kiállításán, a szentendrei Ferenczy Károly Múzeumban. A rövid szöveg mintegy foglalata Czóbel Béla művészetszemléletének.)

Fölkértek, hogy nyissam meg Apáti Abkarovics Béla festőművész kiállítását. Nem szeretek a nyilvánosság előtt szerepelni, de elvállaltam, mert tudom, hogy mennyire küzdelmes valami a művész élete. (Azt a küzdelmet értem, amely a művész és az előtte elterülő természet között van, és nem az anyagiakat...)

Ezen a kiállításon megtaláljuk a mesterség szeretetét, az őszinteséget és a szerénységet. Apáti Abkarovics munkáitól távol áll a szolgaiasság, amely aláveti magát valamely előírt irányzatnak. Ha műveiben talán nem találjuk meg azt a szabadságot, amellyel a francia művészet a XIX. században és a XX. század első felében annyira meggazdagította az emberi szellemet, ez annak az elzárkózottságának tulajdonítható, amelyre Abkarovics Bélát életkörülményei rákényszerítették. Ez az ő sajnálatos egyéni esete; káros lenne azonban, ha ez a lehetőség egy egész generációtól lenne megtagadva...

Ami minket, festőket irányíthat, az a Louvre (úgy értem: a régi és a már klasszikussá vált modern mesterek...), másrészt pedig a természet misztikuma. A technicolor-photographia hatása alatti képek — amelyeknek a természethez csak látszólag van közük — nem lehetnek az eszményképeink. Ez ellen a zsáner-festészet ellen, amely a múlt század kispolgárainak igényeit elégítette ki, reagáltak az impresszionisták, akik ma már — mint klasszikusok — a Louvre-ban foglalják el helyüket.

A művészetet — amelynek lényege magasabb szellemi eredetű — emberi hatalom nem irányíthatja. Egy felsőbb hatalom vezeti a művészt, s ez ad neki alkotó erőt. Csak azok, akik a földi hiúságok mulandóságát fölismerik, juthatnak tartós életű művek alkotásához.

MAKAY GUSZTÁV

KORSZERŰTLEN GONDOLATOK A LÍRÁRÓL*

Egy nyáreleji napon kedves meglepetést tett íróasztalomra a posta: Tűz Tamásnak, 1957 óta külföldön élő, fiatalkori költőbarátomnak Kanadában megjelent könyvét. A kötet és szerzőjének arcképe a borítólapon belső szélzetén jólesően idézte föl bennem egykori irodalmi kritikusként, amikor bírálatot írtam Tűz Tamás első (éppen a *Vigilia* kiadásában megjelent) verseskötetéről. Ennek már a címe is jellemző volt a fiatal papköltőre: *Tiszta arannyal...* „A mondanivaló finom aranya és a kifejezés átlátszó, dallamos tisztasága jellemzik Tűz Tamás első kötetének meglepően érett verseit — hangzott a bírálat —. Szinte veszedelmesen könnyed ritmusérzék dallamosítja verseit, a magyaros és az időmértékes verselésben egyaránt. Legtöbb verse egy-egy finom «moment musical»”.

*Tűz Tamás: *Angyal mondd ki csak félig* (Amerikai Magyar Írók, 1974)